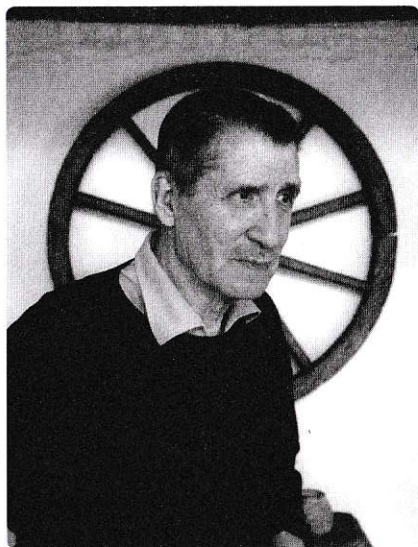

1915-2001

Gellu Naum

GELLU NAUM

OPERE

Ediție în două volume

2

PROZĂ. TEATRU

Ediție de Simona Popescu

Știința

MEDIUM
(1945)

*Au bois il y a un oiseau, son chant vous
arrête et vous fait rougir.*

Arthur Rimbaud

*Et si, durant la journée, les occupations du corps,
l'âge ou d'autres obstacles analogues t'empêchent
de comprendre les choses par faiblesse naturelle,
je veux dire à cause de la grossièreté de ta nature,
c'est dans ton sommeil que tu te prêteras*

à la venue de l'Avertisseur.

Paracelsus

(Livre des rêves et des somnambules)

I

Ne îngrijorează puțin întunecata noastră pată pe un cer ca plumbul, ne îngrijorează norii amenințători care au să se reverse în curând într-un interminabil potop. Ne este suficient o scrisoare găsită pe jos, în al cărui timbru surâde peisajul unei țări depărtate, extrem de depărtate. În ceea ce mă privește, văd mii de mâini ofilite făcând semnele de plecare. Am sosit cu un minut de întârziere. Ne vom arunca între roțile fierbinți ale acestei caravane de oțel, ne vom prinde cu ghearele de arborii langurosului peisaj și vom simți vântul vijelios prin piepturile noastre ca prin crengile acestor arbori.

Într-adevăr, am iubit îndeajuns? Îmi rămân o cămașă albă, cu puțină dantelă și perspectiva de a mă arunca în apele nostalgice ale unui fetișism compromițător prin derută. Astăzi s-au adăugat cute noi acestei cămăși, e o cu totul altă femeie care o poartă, puțin mai plină, puțin mai palidă sau mai zveltă, puțin mai înaltă sau mai grasă. E greu de înțeles emoția încercată fără aceste clișee care revin neîncetat încercând să întunece perspectivele viitoarelor întâmplări. Se vorbește de străngeri de inimă cum s-ar vorbi de străngeri de mâini. Să se strângă, să se strângă această inimă până la dispariție. Respirația fără sentimentalism va fi mai liberă. Și pe străzile pe care intru odată cu noaptea trec indiferent de data aceasta pe lângă femeile care

surâd. Cel mult dacă mă atrage un gest făcut de o mână care trece ușor pe o frunte întunecată sau care caută pe această frunte un stilet. E pentru mine gestul, e pentru mine stiletul? Cu ce mă pot interesa toate acestea? Dacă ne vom opri înaintea unei reclame luminoase, e pentru ca să vedem cum aleargă lumina, dar tot acest timp vom uita că știm să citim.

În serile răcoroase ne vom îmbrăca cu ghipsul fierbinte care ne-a suflat când am încercat să ne prindem trăsăturile. Ne vom plimba cu gesturi prelungi ca ale statuilor și câteodată vom rămâne în unele locuri ca să completăm peisajul. Vom fi imobili. Trecătorii întârziați, somnambulii, halucinanții amănți, vor veni spre noi asemeni corăbiilor spre faruri pe timp de furtună. În fața orbitelor noastre albe, a brațelor noastre anchilozate, a mușchilor noștri împietriți, se vor crede la adăpost. O tânără va spune:

– E curios cum noaptea asta toate străzile au aspectul unor săli dintr-un imens muzeu. S-ar zice că toate fantomele au năvălit în acest oraș care amintește, în afară poate de sfârșit, basmul Castelului fermecat și al frumoasei adormite. Trebuie să plec. Iubitul meu mă așteaptă și vreau să ne plimbăm împreună, să vedem împreună acest curios peisaj. Îi place aerul liber și din când în când e dornic de o plimbare romantică.

Cealalți ne vor mângâia fețele și se vor mira de această fantezie a municipalității, căci statuile vor împiedica circulația. Dar vom ști tot timpul – și, când zic tot timpul, nu las să-mi scape nicio zecime de secundă – că putem să spargem aceste statui în care ne-am transformat dintr-o legitimă dorință de mistificare, propriile noastre statui.

După aceasta nu vom întârzia lângă nedumerirea tinerei care, reîntoarsă la brațul iubitului, va vedea numai oameni, palizi, e drept, dar oameni, cu fața în palme, trecând. Vom deschide o ușă care dă direct în stradă, mascată de lepra varului ros de ploi, ca să pătrundem în camera mobilată de o singură statuie, o statuie de piatră de data aceasta, albă, reprezentând o imensă femeie pieptănându-se cu gesturi încete. Aveam întâlnire cu statuia și ea se va ridica la venirea noastră, dar noi ne vom gândi la altceva, la o plimbare pe bulevarde poate.

Ce se poate face într-o noapte ca asta pe un mare bulevard? Am cu mine tristețea profundă a poetilor care toată viața – dar toată viața – s-au căznit să nu facă literatură și până la sfârșit, răsfoind cele o sută și mai bine de pagini, au descoperit că n-au făcut decât literatură. Îngrozitoare decepție. Dar peste această haină strălucitoare de murdărie, după abrutizantele falduri ale unei poezii copleșitoare prin *literarul* ei plat și pompos, convingerea de a fi ferment. Travaliu prost. De data aceasta lucrul nostru a dat greș tocmai prin aparența lui de perfecție. E totuși extrem de bine să te descoperi poet

când urăști asta mai mult ca pe orice. E singurul lucru care mă face să iau o carte în mână.

Ador acei oameni care, asemenea magicienilor, declanșează cu câteva cuvinte, cu câteva linii terifiantele crize de conștiință, acei oameni care opresc poezii pe stradă ca să le urle în urechi: renunțați la literatură, care opresc atleții în momentul precis al aruncării discului ca să-i întrebe: la ce bun?, acei oameni care întind curse vânătorilor de fiare sălbatice, care întovărășesc în umbră perechile ce abia îndrăznesc să-și atingă degetele ca să le prăbușească una în alta, care deschid mormintele ca să elibereze viața, ospiciile ca să elibereze rațiunea, gesturile lor sunt o serie de curse întinse unei false vieți, unei false iubiri, unei false rațiuni. Sunt oameni care de obicei supără prin veșnica lor nemulțumire. Sunt fermenții unui cancer teribil și necesar: criza de conștiință. Ei au totdeauna cu ei orgoliul microbilor și sunt primii care sucombă roși de aceste crize. Este timpul să ne dezbrăcăm până la oase. Puțin importă dacă până la sfârșit vom fi explicați prin mărirea porției de pâine. Acest lucru va fi adevărat dacă se va ține seama că în fiecare duminică am ros o bucățică din propriul nostru schelet, dacă nu se va uita grija pe care am avut-o de a aprinde pretutindeni fitilul unei superbe autofagii. Exemplul e teribil chiar dacă din *humour* propria noastră osatură se va încăpățâna să rămână intactă.

Apoi vin serile cu tulburătoarea lor neliniște, plimbările la o vârstă când ochii ne sunt strălucitori ca astrele, cu fruntea sus, cu pletele în vânt, prin ceață, prin ploaie. Am scris un poem care ne face să umblăm lin, să privim totul cu o liniște înspăimântătoare, să primim în piept întregul ghem înăbușitor al unei mulțumiri care nu promite nimic bun. Să nu ne înșelăm de data aceasta. E chinuitorul sentiment că n-am făcut decât poezie, că n-am găsit decât ceea ce se cheamă *frumos*, că n-am rezolvat decât o problemă poetică.

Extaz de la 19 ani, când, cu capul amețit de tutun și de versuri, credeam, întins pe canapeaua din camera mea, într-o amețeală furtunoasă, că am pătruns într-o altă lume, într-o lume fermecată de sunete și de culori, într-o lume de melodii și de lacrimi, într-o lume de tristețe și de contemplații care-mi plăcea enorm, te cunosc destul de bine ca să nu mai am nicio încredere în tine, în penibila ta satisfacție, în fascinantele tale cătușe. Și cu toate acestea, n-am scris niciodată un poem pentru un poem, pentru simplul motiv că știam marea parte cu care contribuie pipa mea mereu aprinsă la crearea ta. Sunt infectat de literatură până dincolo de măduvă și pariez că orice medic ar vedea în fiecare dintre nervii mei cangrena puturoasă a poeziei. Toată ambiția mea care nu cunoaște limite în acest scop de a distruge orice barieră tinde către o înecare totală în aceste ape călduțe, în vederea unei ieșiri din care orice poezie să fie exclusă. Recunosc în această autofagie

metalul dur al complexelor mele, mai ales în dorința mea de a mă scutura de poezie făcând poezie. Am citit poemele mele cu o voce joasă, extrem de joasă, în cea mai perfectă tăcere, mai ales când o femeie frumoasă a fost lângă mine să mă asculte. Aceasta se cheamă în zilele noastre a fi poet și am fost poet cu convingerea că într-o zi, la sfârșitul discursului, voi izbucni în râsul cel mai abject, în urletele cele mai sinistre și că va fi cel dintâi *act poetic la care voi adera fără nicio rezervă*. Cel ce pune la îndoială această nevoie de urlete n-are decât să-și privească într-o oglindă ochii languroși după citirea poemului preferat. Pariez că va găsi totdeauna în apele ei clare o hienă.

Orice poet duce cu sine ca pe o umbră un Jacques Vaché, pe care încearcă să-l sugrume sau să-l elibereze. În ceea ce mă privește, am început să surâd.

Ador urletele pentru ceea ce au în ele de amenințare, de atroce promisiune „va urma”, dar sunt unele, ca acelea care amintesc de câinii neputincioși în fața lunii, pe care le detest. M-am culcat de multe ori cu capul descoperit în bătaia lunii pline și am putut constata strânsa legătură dintre ea, vise și aparatul meu urinar. A fi vizionar? E vorba mai întâi de a înceta de-a mai fi poet în acest sens al cuvântului.

De asemenea, e vorba de legătura misterioasă a maladiei poetice cu gesturile noastre ascunse, chinuite. Deschidem un album vechi. Stratul gros de praf care a îmbrăcat copertile îl ștergem cu degete ușoare. E un jurnal de vise sau un caiet în care o fată a scris toată dragostea ei. Se plânge ușor deasupra unor asemenea texte. Desfacem gânditori buclele unei femei adormite. Privim în gol. Singuri în camera aceasta, de multă vreme închisă, privim o floare presată. Am găsit-o între aceste pagini, între aceste bucle și ne forțăm să ne aducem aminte când am pus-o acolo. Îmi amintesc. Era o seară ploioasă ca asta, ca toate serile de toamnă. Aveam floarea în mână și mă duceam la o întâlnire de dragoste. Ajunge! De data asta sunt pur și simplu pe un mare bulevard și nici nu știu măcar unde mă duc. Am tot timpul senzația vagă că am să-mi întâlnesc iubita. Sunt cu un prieten, ne plimbăm de ceasuri și ceasuri, vorbim sau tăcem. Oamenii trec grăbiți în dreapta, în stânga, în fața sau în spatele nostru. Toți oamenii afectează o nemaipomenită activitate, toți par foarte ocupați. Dacă m-aș ține după fiecare, aș vedea poate lucruri uluitoare, dar n-am niciun chef să fac pe polițistul. Mi-e scârbă și să mă gândesc la asta. Am trecut prin mai multe magazine, am privit vitrinele, am intrat chiar la un anticar. Aici mă despart de prietenul meu. A devenit dintr-odată extrem de ocupat, în curând are să meargă repede, repede, printre celelalte umbre. În stația aproape pustie, o femeie. Sunt sigur că e ea. O văd pentru prima dată, dar cred că nu mă pot înșela. Nu știu nimic din trăsăturile ei, am uitat

tot, ceea ce-mi amintesc este că avea în mână două genți, amănunt căruia de altfel nu i-am dat atunci nicio importanță. O privesc fascinat. Mă vede, nu mă vede, lucru sigur e că mă apropii și-i spun un număr de tramvai. Ea pare că nu mă aude, dar se suie exact în tramvaiul pe care i l-am indicat. Urc și eu. Tramvaiul e plin. Dau lumea la o parte, izbesc câteva umbre, e cineva care protestează, puțin îmi pasă, sunt lângă ea și o privesc. E înfiorător de frumoasă maniera de care își dă ochii peste cap. Sunt momente în care orbitele rămân albe, complet albe. Se pare că o jenez.

Oamenii au dispărut. Femeia a trecut pe platformă, privește spre mine, eu stau cu fața lipită de fereastră și ea bate cu degetele în sticlă ca și cum ar cânta la un pian invizibil. Cred că aud melodia. Strada Italiană. Aici coborâm, desigur. Merge repede înainte. O mașină e gata să mă răstoarne. Îi spun: nu pot să merg așa de repede. Ea încetinește pasul. Cred că mă cunoaște de mult. Strada e întunecoasă, ne vedem totuși destul de bine. Îi spun cât sunt de plictisit. Pare că nu mă aude. Nu scoate o vorbă tot timpul. Am brusc senzația că are să dispară, are să se evapore, o implor să-mi spună cum o cheamă, unde pot s-o regăsesc. Ea zice repede adio, trece strada în fugă și dispare într-o clădire.

Visez? Cu toate acestea, nu sunt în pat, sunt de o oră sau două așteptând în fața casei acesteia pe care e fixată tăblița cu numele unui medic, se aude dinăuntru chiar un pian, țin strâns în mână un bilet de tramvai mototolit și aștept.

Pe străzile orașelului B., colindând piețele exasperant de goale, în nesfârșite plimbări. Din aceste zile păstrez amintirea unui ciudat personaj întâlnit odată, dimineața, când încercam să ațipesc într-o cafenea (o femeie al cărei costum de beduină contrasta violent cu geamurile înghețate și cu oamenii degerați care intrau să se încălzească), vorbind tare, cu o voce extrem de puternică, înjurând, adresându-se, de la masa unde stătea singură, tuturor celorlalți pe rând, cu cea mai pură obscenitate. Femeia era urâtă, exasperant de urâtă. În ceaiul pe care îl bea cu dese întreruperi, un consumator i-a pus un șoarece viu. Ea l-a scos, a înjurat surâzătoare și a băut ceaiul ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. În aceeași zi, câteva străzi mai departe de cafenea, un tânăr își făcea neîntrerupte cruci în mijlocul străzii. Cineva mi-a spus că se închină încontinuu de zece ore, că au să vină să-l ducă la spital, că e nebun. Or, reîntorcându-mă din această călătorie pe care am făcut-o printr-o serie de întâmplări absolut gratuite, călătorie penibilă pentru mine din toate punctele de vedere, mi s-a spus că în lipsă am fost căutat de o doamnă A., care, intrând în camera mea, a spus:

„Aici nu locuiește un om, aici locuiește o umbră”.

Într-adevăr, în această cameră locuia o umbră, o fantomă, pe care în fiecare noapte, spre ora patru, luni întregi am văzut-o apărând alături de perdelele lungi, albastre, care îmi acoperă fereastra, în spatele mesei mele de lucru. E această umbră sesizată de doamna A., aceea pe care o caut, aceea care mă împinge să încerc toate mijloacele ca să-i forțez apariția, e această umbră aceea care m-a întovărașit, desigur, în călătoria mea spre orașelul B., dar a lăsat amprente destul de vizibile pentru sensibilitatea unui medium, e această umbră pe care încerc din toate puterile s-o obiectivez.

Am vorbit cu destui morți ca să-mi dau seama cât de puțin serioase sunt cadavrele și refuz acum mai mult ca oricând să fac referitor la aceste fenomene o cât de mică aluzie la legătura inexistentă dintre vii și morți sau să le dau cretinizanta explicație „spiritistă”.

Mă încăpățânez să caut fantomele în locurile cele mai vii, cele mai reale, cu certitudinea existenței lor, undeva, între noi, lângă mine, aici sau aiurea, pe această stradă sau, poate, chiar în această casă. E vorba de o relație între vii, între oameni care se caută cu disperare, care răscolesc înnebuniți mulțimile calme ca să se găsească, fără să aibă alt indiciu decât certitudinea existenței celui alt, neavând unul despre altul decât vaga idee pe care exasperantele apariții înaintea întâlnirii le-o dau.

În ceea ce mă privește, rolul unei așa-numite „crize” de erotomanie pe care o încercam în această epocă, poate cea mai delirantă din viața mea de până acum, este riguros, sigur, determinat. Am certitudinea că în casele acestui oraș sau al altuia există o femeie care așteaptă iubirea mea, care pe acest plan va obiectiva toate dorințele mele, femeie care poate mă caută cu aceeași furie cu care o caut eu sau care își duce mai departe viața fără să bănuiască nimic din toate acestea – și încerc să descifrez toate mesajele, să deslușesc toate aparițiile pe care această femeie mi le trimite, conștientă sau nu, încerc să adun indicii cu o meticulozitate repugnantă și sinistă, să găsesc semne de recunoaștere, pentru a putea grăbi, cu o secundă măcar, întâlnirea.

În acest sens mă gândesc la miile de oameni ale căror degete pipăie masa, oameni într-o hipnotică somnolență, cu capetele atârând grele pe umăr ca florile prea grele, cu ochii privind bezna, cu nervii tremurând în vârful degetelor în așteptarea mesajului înfricoșător, a aparițiilor neclare, a mâinilor care se agită fosforescente în colțul cel mai întunecos al camerei, mă gândesc la miile de degete care indică literele pe o masă nevăzută, la somnambulii care la ora asta, desigur, își fac plimbarea obișnuită, cu pleoapele ușor strânse, mâinile întinse, pasul tăcut, prin curțile goale luminate de lună, la toți acei care privesc îngroziți o masă ridicându-se singură sau un om vorbind în somn cu cea mai feroce luciditate, la omul care se roagă cu lacrimi în ochi de trecători să-l asculte la istorie sau la geografie, la cei care repetă încă de dimineață, con-

tinuu, fraza pe care s-au deșteptat rostind-o, la omul care de trei ani așteaptă în grădină, numai în pijama, să i se aducă hainele ca să poată merge să-și ia diploma, o diplomă „absolut necesară”, la fata care în mijlocul celor mai nemaipomenite hohote de râs vrea să sară în plin bulevard, de la etajul al II-lea, pentru că „trebuie să fie extrem de bine” – poate pentru că e noapte –, apoi în spasme groaznice reconstituie punct cu punct mitul tatălui, la cealaltă față care cade în transă cu o uimitoare ușurință și spune lucruri uluitoare, pe care am așteptat-o degeaba o după-amiază întreagă, mă gândesc la președintele confederației animale, adolescentul care cunoaște lea, tigra, leoparda, capitalele tuturor statelor animale cu conducătorii lor, care e capabil să traducă orice text în orice limbă animală și care acum e, desigur, intrat cu ajutorul cuvântului magic, după o chinuitoare zi de școală, în plină conferință pentru aplanarea conflictului dintre republica animalelor și republica păsărilor, ce i-a declarat război, la oamenii care, scriind primul cuvânt, așteaptă cu cel mai formidabil calm să vadă care va fi ultimul, indiferenți la miile de cuvinte înșirate în rest, la femeile care privesc poate prin oglindă sau toarnă plumb, la cei care se sinucid pentru că nu vor să moară, la cei care fac pasiențe pentru că se plictisesc îngrozitor, la cei care acum își întind pe față ghipsul care le va păstra masca cu rictusul care apare pe orice față la căderea amurgului ca s-o privească ziua, la cei care acum sunt în extaz, la cei care fac dragoste cu o înflăcărată disperare, la cei care își pregătesc în fiecare seară cuferele, amânând de fiecare dată o călătorie primejdios de atrăgătoare, la cei care dorm în picioare, rezemați de ușă, cu mâna arătând un punct precis, drept în față, unde trebuie să se întâmple ceva, la cei care privesc de după perdele, la cei care, citind, se întrerup din timp în timp ca să iasă afară și-și reiau lectura după ce au privit tăcuți în dreapta și în stânga de-a lungul străzii, la cei care rătăcesc fără țință pe cheiuri, la cei care dau târcoale statuilor, la cei ascunși după ziduri, mă gândesc la toți cei care, în noapte, așteaptă cu o așteptare activă.

Mi-e imposibil, scriind aceste lucruri, să nu mă gândesc la Gérard de Nerval, la Aurélie sau Adrienne sau Sylvie, iubita unică pe care a căutat-o atât, pe care a crezut că o găsește sau a găsit-o în atâtea femei, la homarul viu pe care-l purta în capătul unei funde albastre prin Palais-Royal: „Ma chère madame... il vous dira que j'ai recouvré ce que l'on est convenu d'appeler raison, mais n'en croyez rien. Je suis toujours et j'ai toujours été le même, et je m'étonne seulement que l'on m'ait trouvé *changé* pendant quelques jours du printemps dernier... Au fond j'ai fait un rêve...; j'en suis même à me demander s'il n'était pas plus *vrai* que ce qui me semble seul explicable et naturel aujourd'hui, mais comme il y a ici des médecins et des commissaires qui veillent à ce qu'on n'étende pas le champ de la poésie aux dépens de la voie publique, on ne m'a laissé sortir et vaquer définitivement parmi les gens

raisonnables que lorsque je suis convenu bien formellement *d'avoir été malade*, ce qui coûtait beaucoup à mon amour-propre, et même à ma vérité”.

Gérard de Nerval a urmărit toată viața această umbră, tresărind de fiecare dată la apariția unei femei care putea să fie ea, într-un permanent și chinuitor efort de a stabili legăturile visului cu așa-numita realitate, de a găsi firul subțire, indisolubil, care le leagă, de a descoperi lumea în care vis și realitate se întâlnesc firesc, lumea obiectivă pe care, dându-i numele fericit găsit de Apollinaire, André Breton și suprarealiștii aveau să o exploreze cu atâta succes. Fermecat până la delir de „minunatul” acestei lumi, vas comunicant viu cutreierând imensele hale, străzile întortocheate din Montmartre sau din Clignancourt, noaptea, străbătând pe jos țările Europei, căutând departe, în Orient, această fantomă, Gérard de Nerval și-a împins căutarea până în moarte.

Cei ce l-au găsit spânzurat într-o dimineață de ianuarie în Rue de la Vieille Lanterne, la Paris, au știut că amantul Adrianei încearcă un nou mijloc de a-și întâlni iubita.

Se pare că înainte de a-și trece pe după gât cordonul șorțului Reginei din Saba, cu care se plimba în brațe, a bătut multă vreme la o ușă, după care spera poate să-și găsească iubita.

Puțin importă că nu a spart ușa și că s-a mulțumit să pătrundă dincolo cu „spiritul”, puțin importă că dădea acestui „spirit” o importanță de un grad oarecare, cu siguranță nu eu voi fi acela care îi va reproșa aceasta. Ceea ce contează înainte de toate este că a știut să-și viseze viața.

În plin romantism – și sunt complet de acord cu René Crevel în ceea ce privește lipsa de teză în bravada romantică –, Gérard de Nerval consideră visul nu numai un climat favorabil, ci un instrument de cunoaștere a celei mai sigure și mai demne de încredere realități, pierdută prin trădarea unei false și atât de îngrijit cretinizante culturi. Nu vreau să apăr, pe de o parte, extravagantele aventuri mistice ale lui Gérard de Nerval, nici, pe de altă parte, diagnosticul care în fața unor anumiți domni îl elimină dintr-o serie arzătoare de preocupări: schizofrenia, pentru simplul motiv că am o dorință nebună de a o pune în aceeași balanță, sub nasul tuturor acestor domni, cu ceea ce în zilele noastre avem obiceiul de a numi rațiune, cu convingerea bine stabilită că cel puțin de astă dată, pentru o cunoaștere obiectivă a lumii, schizofrenia a făcut mult mai mult decât rațiunea conținută în toate capetele timp de cinci secole. Cred că nu e departe ziua când schizofrenia, dincolo de aparentul ei subiectivism, va deveni unul din principalele instrumente de cunoaștere.

Poeții, cei dintâi, și-au apropiat această minunată lunetă. În mâna lor lumea se schimba vizibil, își capătă adevărata ei față.

Amanti ai fantomelor, ne apropiem fruntea de semnele lor. Ne trăim nopțile tăcute, pline de gesturi și enormele vânturi care trec pe lângă noi abia ne ating. Luminile vitrinelor nu ne mai înspăimântă, mari fluturi crepusculari nu ne mai mângâie. La ce bune toate aceste tăceri, aceste întunecate umbre, dacă nu fac decât să ne îngreuneze cu plumbul lor somnul activ? La ce bune propriile noastre umbre care ne pipăie obraji cu cea mai pură disperare?

Nu avem decât avantajul prezenței noastre, al grelelor noastre frunze, în uriașa furtună în care ne-am distrus imobilizantele rădăcini cu o ultimă speranță. Scape cine poate. Dacă asta ajunge, vom devora furtuna în însuși centrul ei, dacă nu, cu atât mai bine, vom ști că am încercat imposibilul și niciun cearcăn nu ne va lumina trăsăturile. În această noapte a spectrelor cred că numele meu, adevăratul meu nume, va fi Max Sin Gabory, nume pe care mi l-am dat singur într-un vis în care terorizam femeile frumoase – dar toate femeile frumoase – cu apariția mea superbă, cu aripile negre care-mi înfășurau corpul subțire. Urăsc mai presus de toate oamenii care cu o teribilă seriozitate țin în mână chinuitoarea sete de cunoaștere a unora, insomnia altora, delirul liberator al celor mai mulți, în lugubru scop de a le putea eticheta cu înguste lor etichete obscurantiste, îi urăsc cu aceeași pasiune cu care caut să mă înconjur de visurile tuturor nemulțumiților planetelor, ale celor *pe totdeauna nemulțumiți*, în orice climat, în orice uragan, în orice fund de ocean sau vârf de munte. Sunt poet exact în măsura în care orice om e poet, cu minima deosebire, puțin diferențială de altfel, că n-am nicio încredere în această calitate comună.

Sunt oameni, ca Brisset, de pildă, care scriu pentru inteligenți. În ceea ce mă privește, cred că scriu pentru puținii din specia de nemulțumiți pomenită mai sus și-mi public poemele dintr-un act de pur exhibiționism erotoman pentru femeile pe care le cunosc sau nu, pe care le-am iubit sau nu, pe care le știu pretutindeni, superbe în sensul de superb pe care mi-l dă cuvântul „amplu”, așteptând, plimbându-se, dormind sau pieptănându-se.

După acest criteriu îmi aleg cărțile și prietenii, cel mai nemulțumit, mai iremediabil nemulțumit mă atrage cu o irezistibilă putere de fascinație. Văd un om instalat în catifeaua celui mai confortabil fotoliu, prin fața căruia trec obiectele cele mai rare, femeile cele mai frumoase, tablourile cele mai fascinante, un întreg cortegiu din ceea ce umanitatea a putut să facă de-a lungul secolelor ca frumos, urât, perfect, bun, rău, inutil, extrem de util, refuzând cu o plictisită încăpățănare tot, alegând ici-colo, după criterii de obiectivitate, mereu nemulțumit, mereu dorind altceva. Acest om, vă asigur, va fi prietenul meu, va fi Heraclit, Hegel, Lautréamont, Rimbaud, Jarry,

Sade, Breton, va fi ceea ce Brisset numește un inteligent, ceea ce Breton numește un indezirabil, va fi mai mult decât orice: un nemulțumit.

Bazez această preferință pe simpla mea certitudine că, asemeni femeilor frumoase, nemulțumiții pe totdeauna, mai puțin numeroși decât ele, au existat din toate timpurile și că, lucru curios, au avut întotdeauna dreptate.

Din întâmplare cărțile se pierd tot atât de ușor ca oricare alt obiect. Un om aruncă o carte, cartea rămâne în ploaie sub fereastra de unde a căzut, neluând în seamă intemperiiile. O mână o ridică, un ochi o privește. Schimbul acesta de cărți de vizită a început. Se aruncă invitații pentru un grandios bal, la întâmplare, în vânt. Invitații nu vor întârzia să vină îmbrăcați în costumele cele mai teribile.

Balul promite a fi într-adevăr grandios.

În coridoarele lungi ne purtăm umbra în brațe ca pe un bolnav. Capetele ni se lipesc de ziduri, umerii înfricoșați de pulsația prea puternică se strâng unul în altul. Printre vampiri suntem încântați că avem cel puțin sângele cu noi. Mai este vreme încă pentru peroanele goale, pentru ultimele saluturi înainte de plecare. Care va fi rezultatul acestei fermecătoare călătorii? Mă bucură gândul că nu știu. Va fi pentru ultima oară când vom scoate mâna din buzunar, pentru a face un semn de adio sau de amenințare. Apoi vin podurile, gările pustii, câmpiile monotone, orașele vechi, noaptea. La sfârșit ne întrebăm totdeauna uimiți dacă n-a fost un vis. Mă atrage din ce în ce mai mult această călătorie de ore și de ore, cu ochii legați, într-o direcție necunoscută, până într-o gară oarecare, aleasă la întâmplare, în care, coborând, pe cheiul imens, e o singură fantomă, o femeie necunoscută, care totuși mă așteaptă pe mine. Tot drumul avem o grijă deosebită să nu ne măsoare cineva umbra, terori neprecise ne străbat la fiecare pas, avem impresia că ne plimbăm într-un muzeu din care au fugit și paznicii și animalele, n-au rămas decât păianjenii enormi care ne pregătesc plasa în care ne vom culca, hiena care ne va sfâșia și un afiș luminos anunțând ceva, desigur, foarte important. Mi-am pus toate speranțele în această călătorie și aștept cu nerăbdare clipa în care, dacă voi socoti necesar, mă voi azvârli poate pe o fereastră a vagonului în noapte. În fața unui tren gata de plecare am avut totdeauna același gând: câți dintre acești oameni liniștiți nu au scos un bilet numai în scopul de a se putea azvârli pe o fereastră care aleargă?

Asemăn unei astfel de călătorii orice nouă aventură poetică.

Peisajul mi se pare din ce în ce mai seducător. Au început să alerge arborii, dar să alerge. Nu vom reuși niciodată să oprim această goană nebună a ceea ce, printr-o regretabilă greșeală a simțurilor, ni se părea imobil.

Cu Gérard de Nerval, suntem într-o călătorie de acest fel, în locomotiva goală, fără mașinist, fără călători, prin câmpii halucinante. Nu ne înșelăm în ceea ce privește sensul acestei aventuri, suntem pe urmele abia vizibile, pe pașii în zăpadă ai unei fantome. Suntem liberi să credem nu importă ce, chibritul cu care am vrut să ne aprindem pipa ne-a incendiat de data aceasta brațele.

Tot chinul lui Gérard de Nerval vine din admirabila lui încăpățănare de a convinge apariția deja obiectivată că e o consecință a unei viziuni și de a nu crede că viziunea a fost un avertisment. La cea mai mică contradicție, locul haotic al decepției urmează în mod automat. Schizofrenia până la ultima ei limită, refuzul total al oricărei alte realități decât cea a visului, al oricărui alt adevăr decât al viziunii. O asemenea experiență nu e o sarcină ușoară și ceea ce regretăm de asemenea și în aceeași măsură este greutatea suspectă cu care aceste obiectivări – căroră printr-un minunat hazard Gérard de Nerval le-a cunoscut trăsăturile înaintea obrajilor – renunță la o anumită parte de realitate.

În ceea ce privește fantoma mea, nu cunosc nimic din culoarea părului, rotunjimea gurii, culoarea ochilor sau a unghiilor pe care le-a ascuns cu atâta grijă, în afară de bănuiala mea că trebuie să fie admirabilă.

Portretul pe care îl am este portretul pe care ni-l păstrează orice oglindă în absența noastră.

Ceea ce se impută înainte de orice romantismului în general este acea *théorie de l'au-delà*, refugiul în miraculos și în mistică, acele „sisteme logice ordonate” cu care se grăbesc să explice marea parte a artiștilor romantici libertățile particulare ale epocii, refuzul de a crede că aceste libertăți pot fi generale, amestecul cu titlul de giranți ai privilegiilor al duhurilor, al forțelor nevăzute, imaterializate, după transparența căroră se găsește totdeauna hidoasa orânduire ai căror beneficiari nu sunt niciodată, ceea ce-i forțează totdeauna să-și creeze o lume speculativă care să le justifice dorințele. În această lume fictivă – având în vedere situarea ei dincolo de orice obiectivitate –, în această lume putred de ideală, îngrozitor de vagă, în această lume medievală în care totul are culorile eternului, ale opozițiilor statice, ale separărilor definitive dintre real și ideal, într-o completă lipsă de posibilitate de negare a lucrurilor, a obiectului încătușat într-o iluzorie existență statică, în care toate legăturile în afară de propriile sale cătușe sunt rupte din grija de a da acestor cătușe o cât mai mare forță, se frâng elanurile romantice.

Pesimismul romantic nu e formidabilul pesimism uman care trebuie organizat, multiplicat, e un pesimism al plângerilor fără ecou sau cel mult

cu un ecou datorat unei forțe divine, e pesimismul impotenței, al groazei în fața unei realități care sperie prin înșelătoriile ei josnice, care terorizează prin aparenta ei imuabilitate. Retragerea romantică în lumea ideal-divină nu e o negare dialectică a realității, dat fiind *aspectul etern a ceea ce convine din această realitate*, ceea ce se speră e tocmai să se găsească în lumea ideal-divină pentru propriile satisfacții ceea ce nu s-a îndrăznit să se ia din realitate printr-o explicabilă lașitate, datorită credinței în eternitatea dreptului de privilegiu.

Opoziția romantică nu e o opoziție a două lumi, ci ignorarea uneia și crearea alteia, nebazată pe nimic decât pe o grijă dubioasă față de satisfacția proprie – dubioasă prin mitozitatea pretenției, prin micimea însăși a acestei satisfacții.

Într-adevăr, romanticii se mulțumesc cu puțin. După aceste cavalierești incursiuni în lumea spectrelor – care sunt totdeauna suflete revenind dintr-un peisaj asemenea celui în care se face incursiunea –, după cele câteva terori pe care eroul își rezervă dreptul de a le încerca el însuși și cei câțiva care binevoiesc să-l însoțească, dacă se revine în cealaltă lume, din care s-a încercat evadarea, gurile se închid, armele cad. S-a uitat tot din lumea imaginativă pentru că aici totul e de neschimbat sau nu se poate face nimic. Privilegiile rămân. Lumile sunt complet separate. Nu vom vedea din această cauză *realitatea* nici a uneia, nici a alteia și între aceste două lumi, separate prin ignoranța și prin opoziția eterne, luminoasa catastrofă a ciocnirii nu se va întâmpla din cauza falsificării rând pe rând a celor două aspecte.

Iată lumea în care *marii romantici* încearcă să ne atragă.

Lumea lui Gérard de Nerval devine o lume nu a teoriei, nu e a speculației, ci a dorinței delirante. E prin asta suficient de reală, dacă se poate vorbi așa. Aurélie există, din când în când o întâlnește, e drept, în afara cadrului ei, a peisajului determinat al visului, a unei viziuni din copilărie a cărei forță întrece orice altă viziune pipăită, simțită, lovită cu pumnii. Pentru asta el se forțează, când Jenny Colon refuză să intre în acest peisaj, s-o convingă, contrar tuturor convingerilor ei pline de practicul cel mai abject, de realul cel mai iluzoriu și mai josnic real, pentru asta o pierde de câte ori o găsește. Refuzul lui Gérard de Nerval de a se adapta acestei realități, ceea ce se numește visul lui sau schizofrenia lui, e refuzul de a accepta un vâl peste dorința lui, este ruperea în mii de fâșii a acestui vâl, miraculos la romantici, suspect de real în zilele noastre. În sensul care se obișnuiește să se dea cuvântului *viață*, cu Gérard de Nerval nu mai există nici miraculos, nici așa-numit real, cel mult minunatul dorinței, realitatea visului. Suntem într-o lume în care miraculosul sucombă sub fosforescența puternică a dorinței. „Les mauvais desseins” se dezvăluie sub avantajul acestei dorințe.